

ПРИЧА о Србима из Хрватске је завршена. Све се некако, после великих догађаја, смирило. Можда је то и добро. Наравно, не кажем да је сада боље онима што су тамо остали или да ми који смо овде мање патимо, али Срби су дошли на неку тачку где не очекују ни од кога помоћ и уздају се само у себе. Што се нас тиче - готово је. Али, за Хрвате - није. Они сву своју политику и даље граде на мржњи према Србима. Не знам кога би они мрзели да нема Срба и какву би они политику водили да им није антисрпске политике. И када Срби не дају гласа од себе, они увек нађу начина да нешто кажу, да нам приговоре... Желе да српског народа тамо нема, и колико год могу и где год могу они чине да тако и буде.

Овако, двадесет година након "Олује", утиске сабира писац Јован Радуловић. Књижевник, рођен у Полачи код Книна, готово целокупно стваралаштво посветио је животу Срба у Хрватској, а догађаје из "Олује" описао је у роману "Од Огњене до Благе Марије".

У Хрватској је последњи пут био пре двадесет година, после се није враћао, нити мисли да се враћа.

- Ни за друге тамо нема повратка. Оно мало старијих Срба се вратило и понеко млађи ко се није снашао на страни и тамо углавном животаре. У посету им све мање одлази родбина, а и они који имају обновљене куће не иду тако често. Ја тамо скоро више родбине и немам. Они старији су помрли, млађи су далеко. Та прича је завршена.

*** Ових дана много се говори о томе да су Срби починили геноцид у Сребреници, а злочине над Србима нико, међутим, не помиње. Да ли је "Олуја" геноцид?**

- "Олуја" јесте геноцид. Као што је геноцид над Србима почињен и за време Другог

светског рата, али то се није помињало, зато што смо након завршетка рата поново спојени у једну државу. Тада је речено - били су велики злочини, биле су јаме, Јасеновац, али ево сада ћемо да живимо заједно и о томе треба што мање причати. И то је некако заборављено.

*** Да ли је такве злочине могуће заборавити? Или се само ћутало и памтило?**

- Срби те злочине нису заборавили, али се ћутало. Сматрало се да те приче не треба подстицати. Морам да поменем једну опасну мистификацију коју је створио Владимир Дедијер, а која се повремено појави у јавности. Реч је о тзв. Илековој торбици која се налази негде у Загребу. У њој се чува документ који су 1941. године потписали усташе и хрватски комунисти, а у коме су наведени заједнички циљеви када је реч о хрватској држави. То се раније увек крило, али не знам зашто се сада не објави. Они су све урадили што су у том документу зацртали. Створили државу, протерали Србе, постали члан ЕУ... То су били циљеви, они су их остварили, ми смо ту као Срби сметали, били жртве, нико није имао да стане иза нас. Немају више никаквог разлога да крију Илекову торбицу и оно што се у њој налази. Чувени усташки главешина Бранко Јелић још је у Берлину за време МАСПОК рекао да усташе и хрватски комунисти треба заједно да реше питање хрватске државе. Али, тада још није било сазрело време. Али хрватски комунисти су све време док су били у заједничкој држави, радили на осамостаљењу Хрватске. Само се није могло јавно о томе говорити. Чекали су и дочекали.

*** У Хрватској је за 4. август најављена помпезна прослава поводом "Олује", а у Београду се 5. августа обележава Дан жалости у знак сећања на злочине над Србима. Служи ли то ичему?**

- Сви говоре о тој паради у Книну. А ја питам шта на то кажу Срби. А они кажу да ће гледати да се тих дана склоне свима с очију. А што се тиче Београда, скупиће се Срби у Цркви Светог Марка, одржаће се парастос, писаће се о томе још два-три дана и онда ће све поново потонути у заборав. Тако је на сваку годишњицу. Ми који смо јавне личности чија је књижевност везана за тај народ и тај језик, радимо свој посао колико ко може. Пишемо књиге, не само ја, него има света који је отуда дошао и тек када се овде нашао

почео је да пише неке веома добре приче. Не видим да ми ту можемо да урадимо нешто друго. Постоје и профитери који улазе у странке и институције с циљем да добро живе и ћуте. Има доста таквих. Овај други свет саставља крај с крајем, већ се изједначио с народом овде, прилагодио се овом начину живота. Прилично се асимиловао.

*** Најзначајније западне државе одбиле су учешће на паради у Загребу. Је ли то нека порука за Хрватску?**

- То је за њих споредна ствар. Они су помогли Хрватској када је требало. Циљ је био да се са Србима заврши што брже. Тако је и било.

*** Чини ли вам се да се фашизам у Хрватској враћа на велика врата?**

- Фашизма је у Хрватској увек било. Сада је само пуштен с ланца. И то није ништа чудно. У Хрватској је обавеза да са нешто каже против Срба, друге теме као да не постоје. На антисрпској кампањи добија се један број гласова. Хрвати више немају кога да истерају, а и оно мало Срба што је остало смета им.

*** Да ли ви верујете у помирење међу народима бивше Југославије?**

- То је крупно питање и на њега није лако одговорити. Ја у друге крајеве и међу друге нације не идем. Нисам члан ниједне организације која би на томе инсистирала. То самим тим говори да ја у то не верујем.

*** Да ли инсистирање ЕУ на јакој регионалној сарадњи води у неке нове**

интеграције држава бивше СФРЈ?

- Не. Од тога нема ништа. То се распало и овако лоше ће климати ко зна колико. Долазиће нам из света да причају приче, да нас тобоже мире, али од тога нема ништа.

**** Шта би Београд требало да уради, па да колико-толико помогне хрватским Србима?***

- Не треба пустити то тамо наравно. Али нема овде ко да потегне питање имовине и свега онога што су Срби тамо имали, а нису мало имали.

**** Живот и муке Срба у Хрватској ви сте описали у својим делима. Пишете ли сада нешто?***

- Од када ми је здравље попустило, веома мало.

**** Како данас гледате на "Голубњачу", која је обележила ваше стваралаштво, али и цео један период?***

- Сада ће 33 године од премијере у Новом Саду и одмах после тога једне велике хајке и повике. То је већ далеко иза нас. Али је догађај био упечатљив и обележио је тај период. Када се навршило 30 година од премијере "Голубњаче", рекао сам, помало провокативно, да би много хваљени млади хрватски редитељ Оливер Фрљић требало да постави "Голубњачу" у Загребу. Ако је толико храбар и ако већ може у Београду у Атељеу 212 да постави представу о Зорану Ћинђићу, ето му доброг изазова и прилике да постави "Голубњачу" у Загребу.

**** Зашто су се интелектуалци у Србији повукли и избегавају да изнесу став о неким од најважнијих државних и националних питања?***

- Претерује се са појмом интелектуалци и с тим колико њихов положај може бити важан. Неки који су важали за непоткупљиве интелектуалце удомили су се у странкама и институцијама и гледају своја посла. Затим, то се све раслојило - постоји друга Србија, трећа Србија, Жене у црном и не видим неки јединствен интелектуални фронт који би исковао неки заједнички став. А тешко и да би то неке допрло до ушију. Данас су важни таблоиди, сумњиве школе и факултети.

*** Да ли, као писац, имате неке контакте са институцијама, као на пример са Министарством културе?**

- Ја нисам у контакту ни са влашћу ни са опозицијом. Од 1990. године ово је прва власт у којој не познајем никога. Док сам био управник градске библиотеке у Београду у Министарство културе сам само једном завирио. Нити ме је ко звао, нити сам се ја нудио. Пре две-три године срео сам на Сајму књига преводиоца Алена Капона који ми је рекао да на француски преводи мој роман "Од Огњене до Благе Марије", али да му је потребна помоћ Министарства културе. Одговорио сам да му не могу помоћи јер никога тамо не познајем. На томе је све остало. После читам у новинама да су људи из неке комисије без имало стида предложили своје књиге да се преведу. И нико се на то посебно не обазире и не каже види шта раде.

"ГОЛУБЊАЧА" КАО ЦУНАМИ

УМЕТНИЧКИ живот Јована Радуловића обележила је драма "Голубњача" која је, како сам каже, изазвала прави цунами.

Написао је и романе "Браћа по матери" (по њему је снимљен истоимени филм), "Прошао живот", као и збирке приповедака "Илинштак", "Даље од олтара", "Идеалан плац"...

Готово сва дела награђивана су му. Добитник је Октобарске награде града Београда, Андрићеве награде, награда "Исидора Секулић", "Бора Станковић", "Бранко Ћопић", "Јоаким Вујић" "Петар Кочић"...

"ОЛУЈА" ЧАМИ У ФИОЦИ

*** Пре петнаестак година написали сте серију о "Олуји", али она никада није угледала светло дана. Знате ли шта је с тим рукописом?**

- Ја сам добио понуду РТС 2001. године, да напишем серију о "Олуји", мислио сам да то не умем, али је руководство РТС мислило да умем. Сео сам и за кратко време урадио серију која се зове "Полача - Оквил" о томе шта бива са једном породицом од тог 4. августа 1995. па док се негде не распрши и одсели. Ми смо имали озбиљне разговоре да се то снимим, онда је убијен Ђинђић, промењено је руководство ТВ и то је завршило у фиоци. Ја сам од две епизоде те серије написао роман "Од Огњене до Благе Марије", који је доживео више издања и врло је читан. Када сам тај пројекат помињао људима на ТВ, увек ми је говорено да то много кошта. Не верујем да ће то икада бити снимљено, нити ми то више нешто значи.

(Вечерње новости)